

Varför just öar?

Owe Ronström är professor i etnologi vid Uppsala universitet och verksam vid Campus Gotland i Visby. I boken *Öar och öighet. Introduktion till östudier*¹ låter han läsarna stifta bekantskap med öarnas idé- och kulturhistoria.

Jag måste erkänna att min första tanke när jag fick boken i handen var: *varför just öar?* Är öar verkligen av så allmängiltigt intresse att det finns grund för speciella östudier? Ämnet, menar Ronström, är viktigt av flera skäl. Det finns väldigt många öar på jorden och det i sig gör dem värdefulla för vår förståelse av världen omkring oss. Öar är även viktiga för den biologiska mångfalden, de är viktiga ur säkerhetspolitisk och militär synvinkel, på öar projiceras både våra lust- och skräckfyllda fantasier, öar dramatiserar gränser och relationer mellan centrum och periferi. Författarens lista på skäl till att intressera sig för öar som forskningsområde är längre än så, men dessa räckte i alla fall för att övertyga mig.

Ronström belyser öar ur många olika perspektiv vilket bidrar till en djuplodande framställning av tematiken. Inledningsvis diskuteras den inte helt okomplicerade frågan om vad som egentligen räknas som en ö och vilka ord som används om öar och vad dessa innebär. Öarnas roll under olika historiska epoker lyfts fram och hjälper läsaren se vad öar betytt, och betyder, för vår förståelse av världen. Även öar som inte existerar, annat än i fantasin, får utrymme och författaren visar att de fiktiva öarna är lika viktiga för förståelsen av symbolik och föreställningsvärld som de fysiskt existerande. Genomgående uppmärksammas läsaren på hur öar både har fått symbolisera det värsta och det bästa man kan föreställa sig. Öar framställs ofta som platser där utopier blir verklighet, där människor lever ett lugnt och stress-

fritt liv, i gemenskap med varandra och naturen men lika ofta beskrivs öar som helveten på jorden, omöjliga att ta sin ifrån och förknippade med småsinthet, inavel, slaveri och fångenskap.

Till bokens intressantaste partier, ur ett etnologiskt/folkloristiskt perspektiv, hör just de som handlar om föreställningar kring öbor och öliv. Ronström diskuterar bland annat föreställningen om att människor som lever sina liv i särpräglade livsmiljöer utvecklar en speciell fysik och mentalitet och hur dessa föreställningar, trots att de inte är sanna, påverkar den faktiska verkligheten. ”En betydande del av min forskning de senaste åren har handlat om precis det, vad många menat vara sant om öar och öbor och vilka verkliga konsekvenser det fått” skriver han i bokens inledande reflektioner.

Det skulle ha varit givande att läsa mer om Ronströms egna fältarbeten på Gotland, Åland och Ösel men med tanke på att forskningsområdet är relativt nytt i Sverige, är det förståeligt att en fördjupning i dessa har fått stå tillbaka till förmån för introduktionen till östudier i stort.

Språkligt sett är *Öar och öighet* välskriven och författaren balanserar skickligt mellan akademiska resonemang och ett berättande tonfall, som lockar till läsning. Det finns en kärleksfull värme i texten samtidigt som Ronström problematiserar sin dubbla roll som både öbo och öforskare på ett övertygande sätt. Kort sagt är det en läsvärd bok, både för den som av akademiskt intresse söker efter tankar applicerbara även på andra forskningsområden och för den som helt enkelt är intresserad av öar och ökultur.

Tora Wall

¹ Ronström, Owe: *Öar och öighet : introduktion till östudier*. Carlssons bokförlag, Stockholm 2016. 312 s.